

Адміністративне право і процес

УДК 347.232:368.029(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17802169>

Компенсація за зруйноване житло: взаємодія «Відновлення», судового захисту та страхових механізмів

Предместніков Олег Гарійович,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
завідувач кафедри права, Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького м. Запоріжжя, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-8196-647X>

Лещенко Сергій Олександрович,

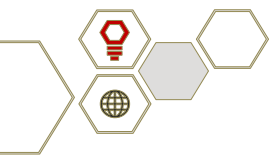
викладач правових дисциплін, кафедра загальноосвітніх дисциплін,
Яготинський інститут ПрАТ "ВНЗ" "Міжрегіональна Академія Управління
персоналом" м. Яготин, Україна, <https://orcid.org/0009-0001-5194-8286>

Ковташ Василь Данилович,

адвокат, керуючий адвокатським бюро «офіс адвокатів Василя
Ковташа», Україна, <https://orcid.org/0009-0003-5446-3449>

Прийнято: 13.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025

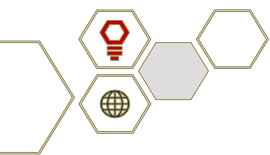
Анотація. Метою статті є комплексне дослідження нормативно-правового забезпечення процесів компенсації за пошкоджені та зруйновані житлові об'єкти в Україні в умовах воєнного стану та постконфліктного відновлення. Наукова розвідка спрямована на виявлення системних взаємозв'язків і функціональної синергії між цифровим інструментарієм

платформи «єВідновлення», адміністративно-судовими процедурами та страховими механізмами, які в сукупності формують триєдину модель компенсаційної юстиції. Дослідження має на меті експлікувати правову природу кожного з цих елементів, визначити їхню роль у забезпеченні конституційного права громадян на житло та відшкодування збитків, а також проаналізувати механізми їхньої інституційної інтеграції в єдину систему реституції житлових прав. Окрема увага приділяється питанням процесуальної справедливості, транспарентності адміністративних рішень, судового контролю за законністю компенсаційних процедур і перспективам впровадження державно-приватних страхових моделей як фінансової гарантії сталості відновлювального процесу.

Методи. Застосовано комплексний підхід: аналіз нормативно-правових актів, судової практики адміністративних судів, доктринальних джерел та емпіричних даних щодо імплементації «єВідновлення». Використано методи порівняльного правознавства, системного аналізу та синтезу для оцінки взаємодії механізмів. Досліджено еволюцію системи від 2022-2025 років, з фокусом на цифровізацію, юрисдикційний контроль та фінансове покриття.

Встановлено, що компенсаційна система формується як триєдина модель: «єВідновлення» забезпечує цифрову доступність і транспарентність. Визначено, що судовий захист гарантує оскарження рішень комісій, застосовуючи норми Цивільного Кодексу України страхування вводить державно-приватне співфінансування. Інтеграція «єВідновлення», судового захисту та страхових механізмів створює цілісний правовий цикл, що забезпечує ефективне відшкодування збитків, відповідність міжнародним стандартам і стійкість системи. Рекомендовано удосконалити алгоритми координації, посилити відповідальність органів влади та розширити страхування для повної реконструкції житлового сектору.

Ключові слова: «єВідновлення», механізм відшкодування, правовий статус власника, адміністративна процедура, судова юрисдикція, компенсаційне право, захист майнових прав.

**Compensation for Destroyed Housing: Interaction between “eRecovery”,
Judicial Protection, and Insurance Mechanisms**

Oleh Predmestnikov,

Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of Law, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Zaporizhia, Ukraine, <http://orcid.org/0000-0001-8196-647X>

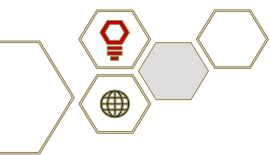
Serhii Leshchenko,

Lecturer in Legal Disciplines at the Department of General Education Disciplines, Department of General Education, Yahotyn Institute of the Private Joint-stock Company "Higher Education Institution Interregional Academy of Personnel Management", Yahotyn, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0001-5194-8286>

Vasyl Kovtash,

Lawyer, Managing law firm «lawyers' office Vasyl Kovtash», Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-5446-3449>

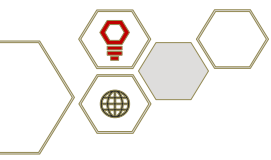
Abstract. The purpose of the article is to conduct a comprehensive study of the legal and regulatory framework governing compensation for damaged and destroyed residential property in Ukraine under martial law and during post-conflict recovery. The research aims to identify systemic interconnections and functional synergies between the digital tools of the “eRecovery” platform, administrative and judicial procedures, and insurance mechanisms, which collectively form a triadic model of compensatory justice. The study seeks to explicate the legal nature of each

of these elements, define their role in ensuring citizens' constitutional right to housing and compensation for losses, and analyze the mechanisms of their institutional integration into a unified system of housing rights restitution. Special attention is paid to issues of procedural fairness, transparency of administrative decisions, judicial oversight of the legality of compensation procedures, and the prospects for introducing public–private insurance models as a financial guarantee for the sustainability of the recovery process. A comprehensive methodological approach is employed, including analysis of legal acts, administrative court practice, doctrinal sources, and empirical data on the implementation of “eRecovery”. Methods of comparative law, systemic analysis, and synthesis are used to assess the interaction of mechanisms. The study explores the evolution of the compensation system between 2022 and 2025, focusing on digitalization, jurisdictional control, and financial coverage. It is established that the compensation system has evolved into a threefold model: “eRecovery” ensures digital accessibility and transparency; judicial protection guarantees the right to appeal commission decisions through the application of the Civil Code of Ukraine; and insurance introduces a public–private co-financing mechanism. The integration of “eRecovery”, judicial protection, and insurance instruments creates a coherent legal cycle that ensures effective compensation for damages, compliance with international standards, and systemic resilience. The study recommends improving coordination algorithms, strengthening the accountability of public authorities, and expanding insurance coverage to support full-scale reconstruction of the housing sector.

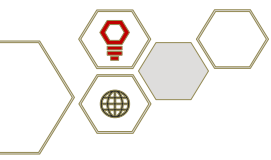
Keywords: “eRecovery”, compensation mechanism, legal status of property owner, administrative procedure, judicial jurisdiction, compensation law, protection of property rights.

Постановка проблеми. Широкомасштабна військова агресія російської федерації проти України спричинила безпрецедентну деструкцію житлової інфраструктури, що актуалізувало необхідність розбудови дієвого механізму

компенсації майнових втрат громадян та реконструкції житлового сектору. Згідно з офіційними даними, мільйони українців зазнали втрати або пошкодження житлових об'єктів, а їх відновлення конституює не лише соціальний, а й економічний імператив для стабілізації внутрішньодержавного простору. За цих умов, розробка і імплементація електронного публічного сервісу «Відновлення» стала критичним етапом цифровізації державних компенсаційних процедур, забезпечення транспарентності правових рішень і мінімізації бюрократичних ризиків. Водночас виникає проблематика гармонізації цифрового інструментарію з інститутами юрисдикційного захисту та страхового права, які мають гарантувати повноцінне відшкодування порушених прав власності. Відтак, наукове дослідження взаємодії зазначених правових механізмів набуває стратегічного значення для формування післявоєнного правопорядку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика компенсації житлових втрат, спричинених військовою агресією, позиціонується як складна категорія, що інтегрує аспекти речового права, адміністративно-процедурного регулювання, юрисдикційного захисту та електронного врядування. У працях Бондаренко О. [1], Доляновська І., Карасьов В. [4], Котенджи Е. [9] аналізується трансформація концептуальних підходів до реституції прав власності в умовах воєнного конфлікту та постконфліктної реконструкції, зокрема через механізми цифрових сервісів і процедур транспарентної верифікації звернень. Дослідники вказують, що еволюція компенсаційної системи вимагає синтезу принципів соціальної справедливості з юридичною визначеністю і процесуальною передбачуваністю. Наукові розвідки Голубенко І., Єгорова В. [3], Писарєва Е. [15] концентруються на проблемі відсутності уніфікованого підходу до ідентифікації кола суб'єктів, наділених правом на отримання компенсації, а також на складнощах доказування факту пошкодження чи деструкції житлових об'єктів. У публікаціях Кирдан Б., Кличков А. [8], Кройтор В. [10] експлікується практика репараційних

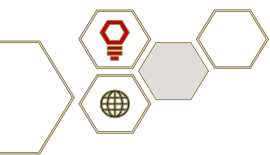
механізмів і потенціал імплементації моделей колективного страхового покриття збитків у національну систему відновлення. Водночас переважна більшість авторів наголошують, що цифровізація процесу через платформу «Відновлення» не може субститувати правові гарантії судового контролю та необхідність інституційного забезпечення відшкодування шкоди відповідно до міжнародних стандартів прав людини.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на сформовану нормативно-правову систему компенсації за пошкоджене або зруйноване житло, низка аспектів залишається поза межами достатнього доктринального опрацювання та практичного регулювання. Насамперед це стосується координації електронного механізму «Відновлення» з конвенційними формами юрисдикційного захисту та системою страхових гарантій, оскільки діюче законодавство не визначає експліцитних алгоритмів інтеракції між цими інститутами. Недостатньо концептуалізованими є питання юридичної відповідальності органів публічної влади, що приймають рішення про надання компенсаційних виплат, а також методологія оцінки майнових втрат, спричинених воєнними діями.

Мета статті – дослідити правове забезпечення процесів компенсації за пошкоджене та зруйноване житло в Україні, через виявлення взаємозв'язку між цифровим інструментом «Відновлення», адміністративно-судовими процедурами та страховими механізмами.

Завдання дослідження:

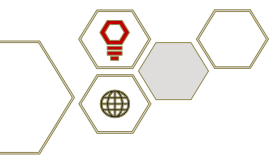
- проаналізувати нормативно-правову основу компенсаційного механізму за зруйноване і пошкоджене житло через військову агресію РФ;
- визначити роль і компетенцію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, комісій з питань компенсації та судів у забезпеченні законності, прозорості й ефективності реалізації компенсаційного процесу.

– обґрунтувати правові передумови інтеграції державних і приватних механізмів фінансового покриття збитків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормативно-правове забезпечення процесу компенсації за зруйноване або пошкоджене житло в Україні у 2022–2025 роках стало громіздкою і багаторівневою системою, що поєднала норми публічного і приватного права. Вона також регламентує процедурні аспекти відшкодування та визначає інституційні компетенції між державними органами, місцевим самоврядуванням і новими цифровими сервісами. Система була сформовано поетапно – від фрагментарних рішень періоду 2014-2021 років до комплексної законодавчої моделі, яка була повністю закріплена Законом України № 2923-IX від 23 лютого 2023 року «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» [6]. Закон це базовий акт, який перетворив компенсацію за житлові втрати із соціально-допоміжного заходу на юридично гарантований інститут захисту права власності та визначив механізм його реалізації через цифрову платформу «єВідновлення».

У ст. 1-3 Закону № 2923-IX надано спеціальні категорії: «знищений об’єкт нерухомого майна», «пошкоджений об’єкт», «компенсація», «отримувач компенсації», а також передбачено створення Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна як єдиної інформаційної системи для обліку збитків, поданих заяв та прийнятих рішень. Закон регламентує дві форми компенсації: грошову (виплату) і натуральну (надання житлового сертифіката), що забезпечує гнучкість реалізації права постраждалого залежно від ситуації – чи йдеться про відбудову пошкодженого будинку, чи про купівлю нового житла. У ст. 5 передбачено суб’єктну структуру процесу, коди

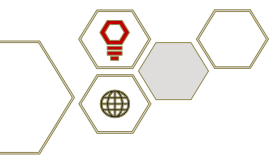

отримувачами компенсації є громадяни України, які можуть підтвердити право власності на об'єкт або спадкові права на нього [6].

На виконання Закону було додатково ухвалено низку підзаконних актів, серед яких виділяємо Постанову Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 381 «Про затвердження Порядку надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій... з використанням електронної публічної послуги “єВідновлення” [19]. Постанова унормувала покрокову процедуру – від подання електронної заявки через застосунок або портал «Дія» до зарахування коштів на спеціальний рахунок. Постанова також конкретизувала умови доступу до компенсації: заявник має бути повнолітнім громадянином України, власником пошкодженого житла, а факт руйнування має бути підтверджений результатами технічного обстеження відповідно до Методики проведення обстеження та оформлення його результатів, затвердженої наказом Мінрегіону від 6 серпня 2022 р. № 144 [22].

Рішення про компенсацію ухвалюють комісії, створені при виконавчих органах рад або військових адміністраціях, які перевіряють достовірність відомостей, приймають заяви, проводять ідентифікацію пошкодженого об'єкта за даними реєстрів, здійснюють оцінку документів і формують висновки для внесення до державного реєстру [16].

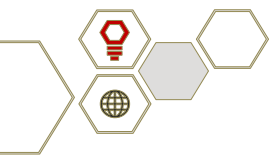
З метою забезпечення транспарентності процедури передбачено ведення електронного профілю заявника, автоматизоване інформування через застосунок «Дія» про кожну стадію розгляду та можливість оскарження рішень у судовому порядку. Відтак, «єВідновлення» де-факто трансформується у цифровий адміністративний процес, що інтегрує електронне врядування, механізми соціальної політики та інструменти охорони права власності, і формує новий тип адміністративно-правової інтеракції у системі «громадянин – держава» [2, с. 63-64]. Підсумовуючи, важливо підкреслити, що цифровізація не є самодостатнім інструментом, а

працює лише в поєднанні з юридичними гарантіями, передбаченими адміністративним, цивільним та судовим правом.

Для випадків повного знищення об'єкта нерухомості, передбачено використання окремого регламенту, який закріплений вже у Постанові КМУ від 19 травня 2023 р. № 516 «Про затвердження Типового положення про комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна». Згідно до цього документа комісія складається щонайменше з п'яти осіб, включно з представниками ОМС (органі місцевого самоврядування), Держінспекції архітектури та містобудування, фахівцями з технічного обстеження та юристами [20]. Постанова встановлює суворі процесуальні стандарти: вимоги до протоколів, обов'язковість фіксації причин відмови, можливість повторного розгляду заяви та обов'язок комісії інформувати заявника у визначений строк. Уперше на рівні урядового акта закріплено принцип адміністративної неупередженості, коли всі члени комісії не можуть мати конфлікту інтересів або бути заявниками [5, с. 190-191].

Визначальною технічною передумовою отримання компенсації є фіксація пошкоджень і обстеження об'єкта, є Постанова КМУ від 19 квітня 2022 р. № 473 «Про невідкладні заходи з обстеження та фіксації пошкоджень і руйнувань об'єктів, спричинених збройною агресією російської федерації» [17]. Паралельно із нею діє Постанова КМУ від 26 березня 2022 р. № 380, яка затверджує форму подання інформаційного повідомлення про пошкоджене або знищене майно через «Дію» [18]. Ці документи започаткували електронну комунікацію між громадянином і державою в умовах воєнного стану, що дало змогу зібрати єдиний масив доказів для формування компенсаційного реєстру. Система компенсацій спирається також на Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України № 309 від 22 грудня 2022 р. «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які перебувають під тимчасовою окупацією». Наказ визначає перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які перебували під

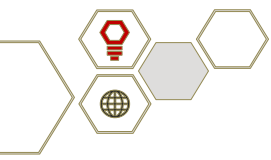

тимчасовою окупацією. Саме на цей перелік посилаються комісії під час розгляду заяв, аби підтвердити територіальну належність руйнувань і визначити компетентний орган для розгляду справи [21, 25].

На практиці ми констатуємо, що утворилася система з трьох рівнів взаємодії:

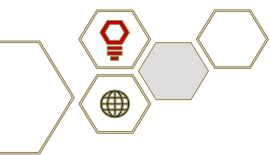
1. центральний державний рівень, який забезпечує фінансування та ведення реєстрів (Мінінфраструктури, Мінрегіон, Мінцифра);
2. місцевий рівень, представлений комісіями при ОМС, які здійснюють первинну оцінку та приймають рішення;
3. цифровий рівень, де функціонує платформа «єВідновлення», яка інтегрована з реєстрами Державного кадастру, нерухомості та демографічного реєстру.

Архітектура компенсаційного механізму в Україні є багатокомпонентною структурою, що синтезує інструменти публічної адміністрації, електронного врядування, юрисдикційного захисту й фінансово-страхових гарантій, які в сукупності формують інтегровану модель реалізації конституційного права громадян на відшкодування збитків. Власне і програма «єВідновлення» виникла як реалізація норм Закону України № 2923-IX, який установив базові гарантії державної відповідальності перед громадянами за відшкодування збитків, спричинених бойовими діями, терористичними актами чи диверсіями [14]. Вказаний закон, вперше на законодавчому рівні, ввів поняття Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна, визначив правовий статус отримувача компенсації й порядок подання заяви, у тому числі через електронні канали. Його імплементація відбулася через Постанову Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 року № 381, якою затверджено Порядок надання компенсації для відновлення пошкодженого житла із застосуванням електронної публічної послуги «єВідновлення» [12, с. 182].

Згідно з цим Порядком, подання заяви, ідентифікація особи, верифікація права власності та перевірка факту руйнування здійснюються через інтегровану систему «Дія», яка взаємодіє з державними реєстрами речових прав, демографічним реєстром та базами даних органів місцевого самоврядування. Юридично послуга «єВідновлення» цілком стала елементом делегованого державного управління: Мінінфраструктури, Мінрегіон і Мінцифра забезпечують нормативно-методичну підтримку, тоді як комісії з розгляду питань щодо компенсації, створені при органах місцевого самоврядування, приймають рішення по суті заяв [24]. Це і дає процедурі ознаки адміністративної легітимності та інституційного контролю.

Після запровадження «єВідновлення» кількість позовів, пов'язаних із відмовами у виплатах або зупиненням розгляду заяв, суттєво зросла, що свідчить про активізацію адміністративної юрисдикції у сфері компенсаційних відносин [26, с. 105]. Окремий пласт судових спорів формується довкола оскарження рішень комісій з питань компенсації. Судовий контроль надає тоді подвійну функцію: по-перше, перевірка дотримання процедурних вимог Порядку № 381 та № 516; по-друге, оцінка обґрунтованості висновків щодо технічного стану житла. В адміністративних судах уже склалася практика визнання незаконними рішень про відмову в компенсації, коли органи місцевого самоврядування перевищують свої повноваження або неправильно тлумачать підзаконні норми [13]. Окремого уточнення потребує питання судового контролю, адже саме він виступає ключовим елементом забезпечення балансу між дискрецією органів влади та правами заявників. Практика Окружного адміністративного суду м. Києва (ОАСК) та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (КАС ВС) уже сформувала низку важливих орієнтирів для компенсаційних правовідносин. Наприклад, у рішенні ОАСК від 14.02.2024 у справі про оскарження відмови комісії в наданні компенсації було наголошено, що орган місцевого самоврядування не

має права відхиляти заяву без повної перевірки даних Державного реєстру пошкодженого майна та актів технічного обстеження.

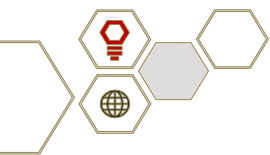
Третій сегмент компенсаційної системи – це безпосередньо страховий механізм, який у 2024-2025 роках почав переходити зі стадії концептуального обговорення у практичну площину. Попри відсутність прямої норми у Законі № 2923-IX щодо обов'язкового страхування житла від воєнних ризиків, у межах державної політики відновлення житлового фонду розглядається можливість створення державно-приватної системи страхових гарантій.

На рівні підготовчих документів Міністерства економіки та Нацбанку України у 2024 р. опрацьовано концепцію Національного фонду страхового покриття від наслідків війни, який передбачає співфінансування відшкодування: 60% за рахунок держави, і 40% за рахунок страхових компаній і міжнародних донорів. В Україні перші кроки в цьому напрямі зроблено шляхом внесення змін до Закону України «Про страхування» (редакція 2024 року), якими запроваджено поняття «страхування житла від ризику збройного конфлікту» як окремого виду майнового страхування, та передбачено державне перестрахування таких ризиків [7; 11, с. 26] (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція нормативного забезпечення компенсації за зруйноване житло у період 2022-2025 рр.

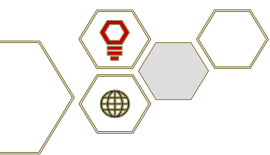
Рік	Нормативний акт	Ключові новели	Вплив на «Відновлення»/суд/страхування
2022	Постанова КМУ № 380 від 26 березня 2022 р. «Про подання інформаційних повідомлень про пошкоджене та знищене майно через електронний сервіс “Дія”»	Затвердження форми подання повідомлень про пошкоджене майно через цифрову платформу “Дія”, започаткування електронної комунікації між громадянами та державою в умовах воєнного стану	Основа для цифрової подачі заяв, що стала передумовою для розвитку «Відновлення»; сприяє прозорості адміністративних процедур, зменшуючи бюрократію; не впливає безпосередньо на суд чи страхування

2022	Постанова КМУ № 473 від 19 квітня 2022 р. «Про невідкладні заходи зобстеження та фіксації обстеження та фіксації пошкоджень і руйнувань об'єктів, спричинених збройною агресією Російської Федерації»	Введення процедур пошкоджень, створення масиву доказів для реєстру пошкодженого майна	Підготовка даних для інтеграції в реєстри «єВідновлення»; посилює доказову базу для судових оскаржень; створює основу для оцінки збитків у страхових механізмах
2023	Закон України № 2923-IX від 23 лютого 2023 р. «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна...»	Визначення категорій пошкоджень, форм компенсації (грошова/натуральна), створення Державного реєстру пошкодженого майна, статус отримувача компенсації	Легалізація «єВідновлення» як цифрової платформи; гарантує судовий контроль за рішеннями комісій; закладає основу для інтеграції страхових механізмів як частини реституції
2023	Постанова КМУ № 381 від 21 квітня 2023 р. «Про затвердження Порядку надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна... з використанням електронної публічної послуги «єВідновлення»»	Покрокова процедура подання заяв через "Дія", верифікація, умови доступу, роль комісій	Пряма інтеграція та деталізація «єВідновлення» як адміністративного інструменту; посилює транспарентність, що полегшує судові оскарження; сприяє фінансовій оцінці для майбутніх страхових моделей
2024	Зміни до Закону України «Про страхування» (редакція 2024 р.)	Введення поняття «страхування житла від ризику збройного конфлікту» як окремого виду, державне перестраховування ризиків	Доповнює «єВідновлення» фінансовою гарантією; дозволяє судові врегулювання страхових спорів; формує державно-приватну модель страхування для стійкості компенсацій

Джерело: сформовано автором

Взаємодія «єВідновлення», юрисдикційного захисту та страхових механізмів не є довільною конфігурацією, а конститує цілісну триєдину модель компенсаційної юстиції, в якій кожен компонент реалізує специфічну, проте комплементарну функцію. «єВідновлення» забезпечує оперативний доступ до компенсаційного процесу, формуючи транспарентний цифровий канал інтеракції між громадянином і державою. [23]. Практична імплементація цієї синергії маніфестується у формуванні міжвідомчих робочих груп за участю Міністерства інфраструктури, Міністерства фінансів, Національного банку України, Фонду державного майна та асоціацій

страховиків, які розробляють нормативну модель комбінованого відшкодування: електронна заявка через платформу «єВідновлення» → експертна оцінка збитків → залучення страхової установи → рішення компетентної комісії → юрисдикційний контроль (рис. 1).

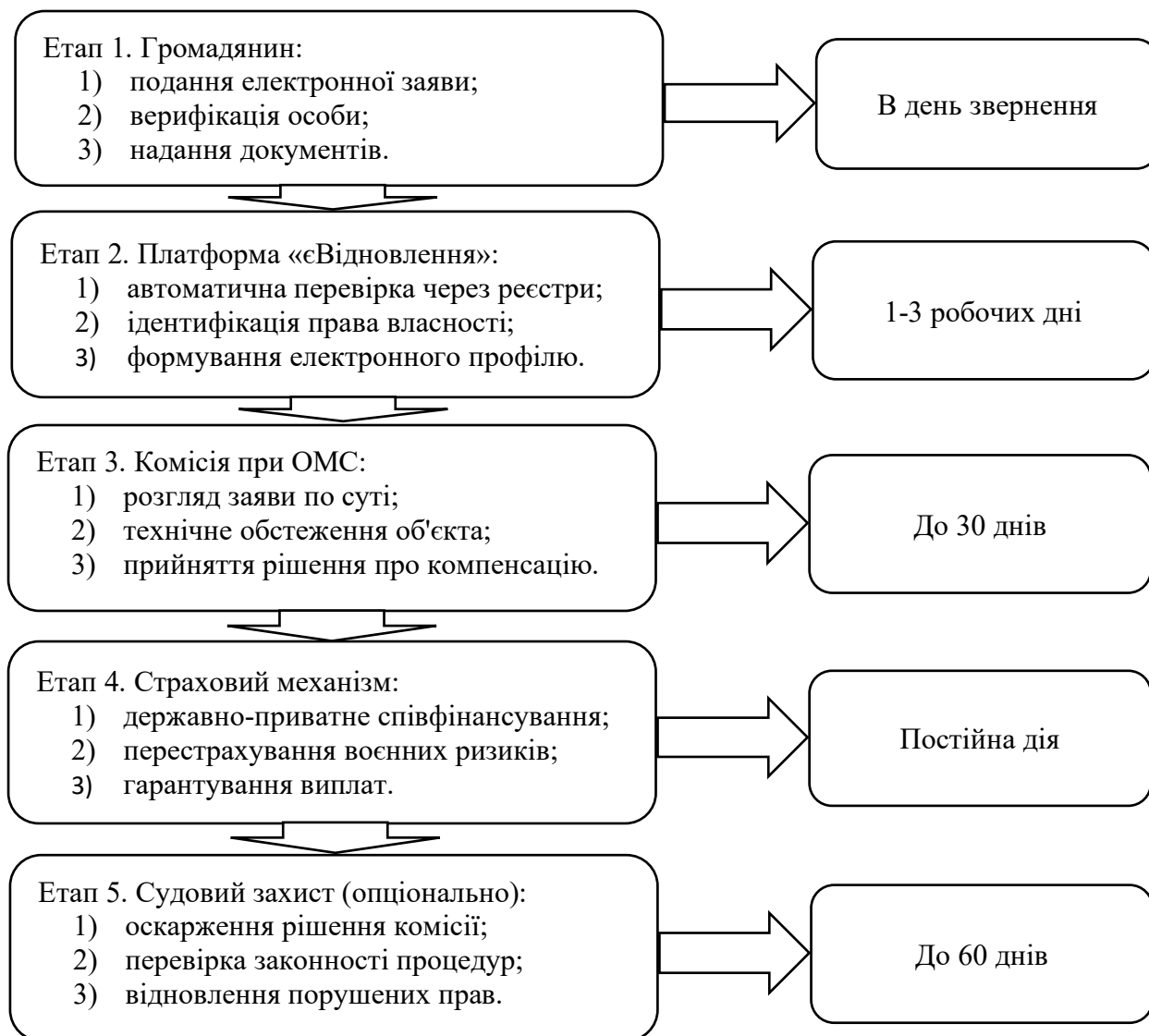
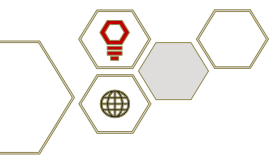

Рис. 1. Триєдина модель компенсації за зруйноване житло

Джерело: сформовано автором

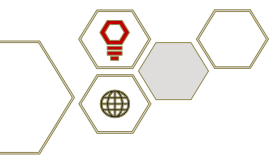
Поглиблення обґрунтування страхових моделей є необхідним, оскільки саме страхові механізми здатні забезпечити довгострокову стійкість компенсаційного процесу. Досвід інших країн демонструє високу ефективність комбінованих державно-приватних моделей покриття ризиків. У Польщі після масштабних повеней було створено систему Fundusz Odbudowy

Мієнія, що передбачала співфінансування відшкодування збитків: держава покривала основний ризик, тоді як приватні страховики здійснювали оцінку збитків та часткове фінансування виплат. Хорватія після війни 1991–1995 рр. запровадила модель страхової підтримки для зруйнованого житла, що поєднувала прямі державні виплати та страхові поліси, перестраховані державою. Механізм був організований таким чином, що особи, які мали страховку, отримували компенсацію швидше та в більшому обсязі. Держава ж зменшила навантаження на бюджет завдяки партнерству зі страховими компаніями.

Японія, яка регулярно потерпає від масштабних землетрусів, використовує модель Earthquake Insurance System, де держава і приватні страхові компанії ділять ризики у визначених пропорціях. Величезні збитки після землетрусу 2011 року (Tōhoku) продемонстрували ефективність такого підходу: завдяки перестраховуванню та державним гарантіям компенсації були виплачені швидко, попри колосальні фінансові обсяги. Ці міжнародні кейси підтверджують, що в Україні перспективним є розвиток державно-приватної моделі страхування воєнних ризиків, яка дозволить забезпечити свою фінансову сталість у довгостроковому періоді, знизити залежність від бюджету та залучити приватний капітал до процесів реконструкції.

Окремого визначення потребують перспективи подальших досліджень. Зокрема, ґрунтовний аналіз практики Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із майновими втратами (справи щодо реституції, компенсації за зруйноване майно, невиконання державою зобов'язань із захисту права власності), дає змогу сформулювати новий підхід до компенсаційної юстиції. Юрисдикція ЄСПЛ у справах, де порушується ст. 1 Протоколу № 1, виробила стандарти пропорційності та справедливого балансу, які Україна може використовувати при розробці власних компенсаційних процедур. Перспективним напрямом є також вивчення можливості інтеграції практики ЄСПЛ у національний механізм визначення

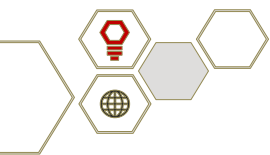

розміру збитків та процедури судового контролю за рішеннями компенсаційних комісій.

Висновки. За підсумками дослідження верифіковано, що нормативно-правове забезпечення компенсації за зруйновані або пошкоджені житлові об'єкти в Україні протягом 2022–2025 років зазнало трансформації від фрагментованих рішень до системної моделі, центральним елементом якої є Закон № 2923-IX. Його положення легалізували юридичний статус компенсації як форми реалізації конституційного права на житло та визначили комплексну інтеракцію державних, муніципальних і цифрових інституцій. Прийняття підзаконних нормативних актів (зокрема постанов № 381 і № 516) забезпечило процедурну деталізацію, термінологічну уніфікацію й формування чіткої адміністративно-правової архітектури компенсаційного процесу.

Ідентифіковано, що цифрова платформа «Відновлення» конституювала ключовий інструмент реалізації принципів публічної транспарентності, юридичної визначеності та процесуальної справедливості. Її інтеграція з державними реєстрами уможливила автоматизацію процесу подання, верифікації та прийняття рішень, редукуючи ризики корупційних і дискреційних зловживань. Водночас цифровізація не елімінує потребу в судовому контролі, який виконує функцію фінального гаранта легітимності рішень комісій і забезпечує баланс між адміністративною ефективністю та принципом верховенства права.

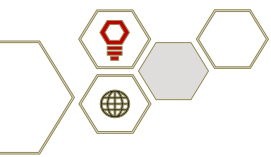
Аргументовано, що розбудова страхової компоненти компенсаційного механізму є перспективним вектором модернізації державної політики відновлення житлових втрат. Інституціоналізація державно-приватного страхування воєнних ризиків дозволить гарантувати фінансову стабільність процесу, розширити коло суб'єктів компенсаційних гарантій та знизити фіскальне навантаження на бюджет. Відтак, синергія «Відновлення», судового контролю та страхових механізмів формує триєдину модель

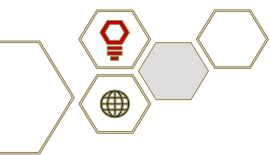
компенсаційної юстиції, в якій цифрова, адміністративна й фінансово-правова підсистеми функціонують як взаємодоповнювальні елементи реституції порушених житлових прав громадян.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. О. Цивільно-правове регулювання механізму компенсації за пошкоджене або знищене майно в умовах воєнного стану на території України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 1. С. 66-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-12>
2. Волкова А. О. Житлова політика держави в умовах війни та повоєнної трансформації. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 2 (48). С. 58-71. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-58-71>
3. Голубенко І. І., Єгорова В. С. Конституційні права внутрішньо переміщених осіб в Україні в аспекті дотримання європейських стандартів захисту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 61–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-4/13>
4. Доляновська І. М., Карасьов В. І. Нормативно-правове забезпечення реституції в Україні: сучасний стан та перспективи. *Legal Bulletin*. 2025. № 17. С. 49-58. DOI: 10.31732/2708-339X-2025-17-C7.
5. Єфременко В. В., Натолока В. О. Питання підготовки документів для отримання компенсації за нерухоме майно, зруйноване внаслідок збройної агресії Росії. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1 (86). С. 187-193. DOI: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.187.
6. Закон України № 2923-IX від 23 лютого 2023 р. «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного...». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

7. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР (редакція 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
8. Кирдан Б. В., Кличков А. О. Відшкодування (компенсація) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення внаслідок військових дій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 134-137. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-1/28.
9. Котенджи Е. О. Конституційні гарантії та юридичний захист права на житло в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України: між правом і реальністю. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 285. УДК 342.7. С. 285-293. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.37>
10. Кройтор В. А. Компенсація за знищені об'єкти нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 4. С. 122-128. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.20>
11. Македон В. В., М'ячин В. Г. Макроекономічна стабільність та інклюзивний розвиток країн Центральної та Східної Європи. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2025. Т. 30. Вип. 1(103). С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-103-4>
12. Мамедова С. М., Ровінська В. В. Проблемні аспекти компенсації за пошкоджені та знищені внаслідок збройної агресії об'єкти нерухомого майна. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 181-184. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-4/41>
13. Огляд національної судової практики щодо компенсації за зруйноване (пошкоджене) житло / *Національна платформа стійкості та згуртованості, Українська Гельсінська спілка з прав людини*. Київ : НПСЗ, листопад 2025. 30 с. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp->

content/uploads/2025/02/Compensation_ukr-A4_100225.pdf (дата звернення: 25.08.2025).

14. Офіційний веб-ресурс програми «Відновлення»: <https://erecovery.dii.gov.ua> (дата звернення: 25.08.2025).

15. Писарева Е. А. Захист прав постраждалих осіб через пошкодження і знищення їх житла під час збройного конфлікту на території України. *Академічні візії*. 2024. Вип. 38. С. 1-9. DOI: 10.5281/zenodo.14959793.

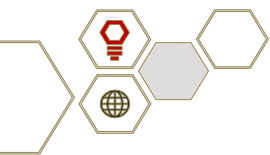
16. Постанова КМУ № 947 від 18 грудня 2013 р. «Про затвердження Порядку надання грошової допомоги постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновані внаслідок надзвичайних ситуацій воєнного характеру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2013-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

17. Постанова КМУ № 473 від 19 квітня 2022 р. «Про невідкладні заходи з обстеження та фіксації пошкоджень і руйнувань об'єктів, спричинених збройною агресією Російської Федерації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2022-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

18. Постанова КМУ № 380 від 26 березня 2022 р. «Про подання інформаційних повідомлень про пошкоджене та знищене майно через електронний сервіс “Дія”». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-2022-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

19. Постанова КМУ № 381 від 21 квітня 2023 р. «Про затвердження Порядку надання компенсації для відновлення пошкодженого житла з використанням електронної публічної послуги “Відновлення”». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2023-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

20. Постанова КМУ № 516 від 19 травня 2023 р. «Про затвердження Типового положення про комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/516-2023-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

21. Постанова КМУ № 309 від 22 грудня 2022 р. «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які перебувають під тимчасовою окупацією». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-2022-п#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

22. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 6 серпня 2022 р. № 144 «Про затвердження Методики проведення обстеження та оформлення результатів пошкоджень і руйнувань будівель і споруд». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0992-22#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

23. Македон В. В., Чабаненко А. В. Факторні складові цифровізації глобальної економіки та макроекономічних систем країн світу. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9875>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.1.11

24. Міністерство цифрової трансформації України. Методичні матеріали щодо використання електронної послуги «Відновлення». 2023–2025 pp. URL: <https://thedigital.gov.ua/projects/evidnovlennya> (дата звернення: 25.08.2025).

25. Міністерство економіки України, Національний банк України. Концепція Національного фонду страхового покриття від наслідків війни. 2024 р. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 25.08.2025).

26. Філатова-Білоус Н. Ю. Компенсація шкоди, завданої порушенням житлових прав у зв'язку з військовою агресією: проблема визначення кола суб'єктів звернення. *Forum Prava*. 2022. № 72(1). С. 98-109. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.6471057>